

รูปแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs)
โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอ
เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

Waste Management Model Based on 5Rs with Community
Participation of Nong Pa Khrang Subdistrict Municipality,
Muang Chiang Mai District, Chiang Mai Province

พระกฤษฎา โชติโก มณี
ชนกันต์ ปัญญาวรณสกุล

Phrakrissada Chotiko Manee
Chonnakan Panyawatthanasakul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus

สัททยา วิเศษ
Sahataya Wiset
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiangmai University

Corresponding Author, E-mail : twister.nes.ok@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มกับผู้ประกอบการ และผู้นำชุมชน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะตามหลักการ

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนต้นแบบมีความคล้ายคลึงกันในด้านวิถีคิดในการจัดการ โดยใช้กระบวนการกระตุ้นพฤติกรรม สร้างแรงบันดาลใจ สร้างจิตสำนึก และกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมให้ชุมชน ได้แก่ การลดปริมาณขยะ การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ การนำวัสดุที่ชำรุดกลับมาซ่อมแซม การนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ และหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ย่อยสลายยาก

2) กระบวนการพัฒนากิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย ขั้นตอนการสำรวจบริบทชุมชนเพื่อทราบและเข้าใจในสภาพปัญหา การจัดเวทีระดมความคิดเห็น นำเสนอชุมชนต้นแบบ ออกแบบการพัฒนากิจกรรมการจัดการขยะโดยการอบรมให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติการ ขั้นตอนการระดมความคิดเห็นเพื่อออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับปัญหา การวางแผนก่อนลงมือปฏิบัติ และการประเมินผล

3) รูปแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย การจัดการขยะโดยการสร้างจิตสำนึกในระดับครัวเรือน การจัดการขยะโดยการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ และการจัดการขยะโดยสร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชน

คำสำคัญ : การจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

This study aims 1) To study the model community of waste management according to environmental conservation principles 5Rs. 2) to develop waste management activities based on the 5Rs principles with participation from Nong Pa Khrang Subdistrict Municipality, Muang Chiang Mai District; and 3) to present a waste management model based on the 5Rs principles with participation from Nong Pa Khrang Municipality, Chiang Mai Province. Data collection tools include structured in-depth interviews and group discussions with entrepreneurial representatives. and community leaders using descriptive content analysis methods.

The results of the research showed that: 1) The study discovered that model communities for waste management based on the 5Rs principle with community participation had similar management methods, which used behavioral stimulation processes to inspire and create awareness and environmental activities for communities, such as waste reduction, repairing and reusing damaged materials, reusing renewable materials, and avoiding the use of hard-to-degrade materials.

2) The following steps are involved in creating trash management operations based on the 5Rs principles with community participation: Exploring the neighborhood context to learn about and comprehend the situation. Organizing a brainstorming session to create a prototype community that will serve as a guideline for the design and development of waste management activities. Planning and implementing waste management operations in accordance with the 5Rs philosophy through training to teach both theory and practice. Monitoring and analyzing the community committee's and affiliated agencies' waste management efforts.

3) The waste management model based on the 5Rs principle through community participation includes: Waste management by raising awareness at the household level Waste management through economic incentives and waste management through integrated cooperation between governments. Private Sector & Community.

Keywords : Waste management according to environmental conservation principles (5Rs), community participation

บทนำ

ขยะกลายเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน สังคม และระดับประเทศ ซึ่งปัญหานี้วันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันพบปริมาณขยะชุมชนมีมาก 24.73 ล้านตัน ในจำนวนนี้สามารถกำจัดได้

อย่างถูกต้อง 5.83 ล้านตัน และถูกนำกลับไปใช้ประโยชน์ 5.28 ล้านตัน มูลฝอยส่วนที่เหลือกว่า 13.62 ล้านตัน ยังคงถูกกำจัดทิ้งอย่างไม่ถูกหลัก ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งสภาพภูมิทัศน์ ทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพื่อรองรับปัญหาขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2555 : 9) เนื่องจากการจัดการกับขยะไม่ได้เป็นหน้าที่หลักของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นของทุกคน ที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการขยะ ในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาที่ยังแก้ไขได้ยากเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มี ความเข้าใจเรื่องของการคัดแยกขยะ รวมถึงการกำจัดขยะที่ถูกวิธี โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ที่มีจำนวนประชากรหนาแน่นจะพบปัญหาการถ่ายเทขยะไม่ทัน หรือการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ส่งผลให้เกิดปัญหาขยะสะสมจนกลายเป็นวิกฤตเรื่องของการจัดการขยะมูลฝอยได้ในที่สุด ทำให้มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไขปัญหา เพราะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ทุกระดับ เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง มาจากความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการชีวิตประจำวัน รวมถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรจึงทำให้เกิดความต้องการ ในการใช้ทรัพยากรมากขึ้นโดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งนับวันจะเหลือน้อยและเสื่อมโทรมลง จนเกิดความไม่สมดุลของธรรมชาติ ทำให้อุณหภูมิของโลกร้อนขึ้น ฝนไม่ตกตามฤดูกาลเกิดภาวะ มลพิษ เช่น มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ ทำให้โลกปัจจุบันกำลังเผชิญกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นรวมถึงการเพิ่มขึ้นของประชากร การพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ร่วมกันมีความต้องการบริโภคสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น เป็นสาเหตุให้มีจำนวนขยะเพิ่มมากขึ้นและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีและปัญหาจากของเหลือทิ้งเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและมีผลต่อ สุขภาพอนามัยของประชาชน และที่ผ่านมาประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤติขยะ ที่ยังไม่สามารถกำจัดได้หมด (กรมควบคุมมลพิษ, 2559 : 3) ซึ่งปัญหายาขะนั้น จึงเป็นตัวการสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาวะโลกร้อนอย่างเลี่ยงไม่ได้ หากขาดความเข้าใจในการกำจัดขยะ

ขยะเหล่านี้ก็จะสร้างมลพิษสู่ชั้นบรรยากาศและทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ไปอีกด้วย เพราะการจัดการขยะโดยการนำมารวมกัน ด้วยการเผา หรือฝัง ล้วนสร้างก๊าซ คาร์บอนไดออกไซด์หรือก๊าซมีเทนซึ่งทั้งคู่คือก๊าซเรือนกระจกที่เป็นตัวกลางสำคัญให้เกิด ภาวะโลกร้อน ปัจจุบันหลายชาติได้มีมาตรการในการจัดการขยะ ทั้งในส่วนการบังคับใช้ กฎหมาย การเก็บค่าธรรมเนียมหรือมาตรการการส่งเสริมต่างๆ

จังหวัดเชียงใหม่มีแนวโน้มปริมาณขยะสูงขึ้น เนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยวสำคัญของภาคเหนือ ทำให้มีการใช้สินค้าอุปโภคบริโภคมากขึ้น โดยปัจจุบันมีขยะ 1,500 ตันต่อวัน นับเป็นปริมาณขยะมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศที่มีขยะรวมถึง 28 ล้านตันต่อปี แต่โรคภัยไข้เจ็บของเชียงใหม่ยังมีไม่เพียงพอรองรับกับปริมาณที่มีแนวโน้มสูงขึ้นในอนาคต (ศูนย์ข่าวพลังงาน, 2563 : 1) ในเขตเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง แม้จะเป็นเขตการปกครองในรูปแบบเมือง ประชากรส่วนมากในชุมชนประกอบอาชีพรับจ้างโดยการเดินทางไปทำงานนอกพื้นที่ และมีหน่วยงานราชการหลายแห่ง จากการสำรวจบริเวณพื้นที่ทั่วไปของเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนั้น ยังพบว่ามีขยะจำนวนมากซึ่งเป็นทั้งขยะจากครัวเรือน รวมถึงขยะจากหน่วยงานภายในเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง และสถานศึกษาต่าง ๆ ที่ทำให้ขยะมูลฝอยมีมากมายมหาศาล และยังไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้น ขยะมูลฝอยจึงเป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง หากมีการจัดการไม่ดีแล้วจะทำให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ตามมามากมาย

จากสภาพปัญหาขยะมูลฝอยดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษากระบวนการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ในเขตเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะในชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยการนำหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ประกอบด้วยการลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น การนำขยะมูลฝอย เศษวัสดุมาใช้ใหม่ การซ่อมหรือแก้ไข การหมุนเวียนนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก ที่ให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการกำจัดขยะมูลฝอย อันจะช่วยลดภาระการกำจัดขยะมูลฝอย โดยสามารถทำได้ตั้งแต่ระดับครัวเรือน หน่วยงานราชการ และหน่วยงานสถานศึกษา และจากการทบทวนงานวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่าการปฏิบัติตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำข้อมูลไปวางแผนการดำเนินงานบริหารจัดการขยะของชุมชนในเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นชุมชนที่สะอาด และน่าอยู่อย่างยั่งยืน เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ และพัฒนาจิตใจอันบริสุทธิ์มุ่งให้เป็นคนดีมีระเบียบวินัย และรับผิดชอบต่อสังคม เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน สังคม ประเทศชาติให้เป็นสังคม

ที่สะอาดและหน้าอยู่ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะตามหลักการรักษาสีสิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการรักษาสีสิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการขยะตามหลักการรักษาสีสิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อพัฒนากิจกรรมและนำเสนอรูปแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลชุมชนต้นแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยได้เลือกชุมชนต้นแบบ 3 ชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 2) ชุมชนเกาะกก ตำบลเนินพระ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 3) ชุมชนพรพรี ตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ขั้นตอนการลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล ใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกกลุ่มประชากร ได้แก่ กลุ่มแกนนำในชุมชนหนองป่าครั่ง และ กลุ่มแกนนำหน่วยงานในชุมชนที่หนองป่าครั่ง จำนวน 16 ท่าน
3. การหารูปแบบพัฒนากิจกรรมและนำเสนอรูปแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกกลุ่มประชากร ผู้นำชุมชน เยาวชน ผู้ประกอบการ

หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 10 ท่าน ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและพรรณานำผลสรุปมาจัดทำรูปแบบในการวิจัยและดำเนินการพัฒนากิจกรรมและนำเสนอรูปแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ชุมชนต้นแบบทั้ง 3 ชุมชน คือ 1) ชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 2) ชุมชนเกาะกอก ตำบลเนินพระ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 3) ชุมชนพรพรี ตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีประเด็นนำเสนอประกอบด้วย บริบททั่วไป สภาพปัญหาของชุมชน หน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วม และความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคของชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะ ซึ่งรูปแบบในการจัดขยะของทั้ง 3 ชุมชนคือรูปแบบการจัดการขยะในรูปแบบในหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ได้แก่ 1) การลดปริมาณขยะ (Reduce) 2) การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) 3) การนำวัสดุที่ชำรุดกลับมาซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) 4) การนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และ 5) การหลีกเลี่ยงวัสดุที่ย่อยสลายยาก (Reject)

2. กระบวนการพัฒนากิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างความตระหนักให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ แก้ไขปัญหาขยะโดยแยกประเภทของกลุ่มเป้าหมาย และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำในชุมชน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชน รวมถึงกระบวนการกระตุ้นพฤติกรรมและสร้างแรงบันดาลใจของชุมชน โดยมีขั้นตอนโดยสรุปดังนี้ ลงพื้นที่สำรวจบริบทชุมชนหนองป่าครั่ง ศึกษาการจัดการขยะของชุมชนหนองป่าครั่ง นำแนวทางการแก้ไขปัญหามาจากชุมชนเข้าเวทีสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการต่อไป โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1) การจัดเวทีชุมชนระดมการจัดการขยะ การจัดเวทีชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความเป็นมาของโครงการวิจัย และผู้วิจัยได้แจ้งประเด็นปัญหาของการจัดการขยะในชุมชนบ้านหนองป่าครั่งให้แก่ผู้ร่วมประชุม เพื่อระดมหาแนวทางในการวางแผนการ

ดำเนินการวิจัย ในการจัดการขยะตามรูปแบบของหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) เพื่อ
ก่อเกิดประโยชน์แก่ชุมชนเทศบาลหนองป่าครั่งต่อไป

2) การนำเสนอรูปแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ของชุมชนต้นแบบ ผู้วิจัยได้นำเสนอตัวอย่างของรูปแบบการจัดการขยะตามหลักการ
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ของชุมชนต้นแบบที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาให้ผู้ร่วมประชุมได้พิจารณา
ดูเป็นตัวอย่างเพื่อหาแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสมในเขตชุมชนเทศบาลตำบลหนอง
ป่าครั่งต่อไป

3) ระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนากิจกรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การ
จัดเวทีสนทนากลุ่มในครั้งนี้ได้มีการระดมความคิดเห็นในประเด็นการจัดการขยะในรูปแบบ
หลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และตามความเหมาะสม
กับสภาพบริบทของเทศบาลชุมชนหนองป่าครั่ง และหลังจากนั้นได้นำเสนอรูปแบบต่างๆ
เพื่อการพัฒนา กิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ในการระดม
ความคิดเห็นเพื่อการพัฒนา กิจกรรมครั้งนี้ เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ในเวทีสนทนา คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการ
มีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์

4) การปฏิบัติการในกิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วม จากการจัดเวทีสนทนากลุ่ม เพื่อค้นหากิจกรรมในการ
จัดการขยะในชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง โดยได้ข้อสรุปว่า จะมีการจัดกิจกรรม
ให้องค์ความรู้การจัดการขยะให้แก่ชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง เพื่อเป็นการสร้าง
จิตสำนึกในการจัดการขยะในครัวเรือน การสร้างแรงจูงใจในด้านเศรษฐกิจ และการจัดการ
แบบมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการ

5) สรุปผลการจัดกิจกรรมการจัดการในชุมชนเทศบาลหนองป่าครั่ง จาก
การดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วน
ร่วมของชุมชนในการจัดการขยะนี้ โดยกิจกรรมดังกล่าว ทำให้ชุมชนเกิดการสร้างเศรษฐกิจ
จากการรีไซเคิลขยะที่สามารถแปรรูปได้ ตลอดจนถึงกิจกรรมการจัดการขยะทำให้ชุมชน
สร้างความตระหนักและเห็นปัญหาของขยะชัดเจนมากขึ้น เกิดความเข้าใจและแรงจูงใจใน
การจัดขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบมากขึ้น เข้าใจถึงหลักการแยกขยะตามหลักการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม (5Rs) ซึ่งมีความเสถียรต่อชุมชนเป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถสร้างความร่วม
มือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน เทศบาล และชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน

ได้เข้ามามีส่วนในการดำเนินงานก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน นอกจากนั้น การศึกษากระบวนการพัฒนากิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดย การมีส่วนร่วมของชุมชน ตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจบริบทชุมชน การจัดเวทีระดมความคิดเห็น การนำเสนอชุมชนต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางการในการออกแบบการพัฒนากิจกรรมการจัดการขยะ การระดมความคิดเห็นเพื่อออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับปัญหา การวางแผนก่อนลงมือปฏิบัติ และการปฏิบัติกิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการอบรมให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติการ ตลอดจนขั้นตอนการติดตามประเมินผลโดยคณะกรรมการชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนั้นรูปแบบของกิจกรรมยังก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนเทศบาลหนองป่าครั่ง

3. รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัด มีดังนี้

1) รูปแบบการจัดการขยะโดยการสร้างจิตสำนึกในระดับครัวเรือน โดยกิจกรรมดังกล่าวนี้ เป็นกระบวนการสร้างจิตสำนึกในระดับครัวเรือน การให้องค์ความรู้ในเรื่องของการลดปริมาณขยะ การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ การนำวัสดุที่ชำรุดกลับมาซ่อมแซมใช้ใหม่ การนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่และการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ย่อยสลายยาก กิจกรรมนี้ก่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในระดับครัวเรือน ทำให้ครัวเรือน ชุมชน มีสภาพแวดล้อมที่สะอาดไม่มีมลพิษ เป็นการสร้างแรงจูงใจในการจัดการขยะที่ถูกต้อง และหรือการสร้างจิตสำนึกในระดับครัวเรือน และชุมชน ก่อให้เกิดแรงจูงใจและพลังใจ

2) รูปแบบการจัดการขยะโดยการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ โดยการเลือกกิจกรรมจากชุมชนต้นแบบ มาเป็นแนวทางในการพัฒนาในชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง เพื่อสร้างเศรษฐกิจจากขยะรีไซเคิลของชุมชน โดยการรับซื้อขยะตามจุดต่าง ๆ ของชุมชน นำเอาขยะพวกขวดพลาสติก ขวดแก้ว กระป๋อง กระดาษ เป็นต้น ซึ่งขยะเหล่านี้จะทำให้ชุมชนเกิดรายได้ อีกทั้งทำให้ประชากรในชุมชนเกิดความรู้และความเข้าใจในการจัดการขยะ การช่วยกันรักษาความสะอาดในชุมชนและจะทำให้ชุมชนน่าอยู่ยิ่งขึ้น

3) รูปแบบการจัดการขยะโดยการสร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการ โดยกิจกรรมดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดความร่วมมือในภาคของเอกชน ชุมชนเกิดมาตรการการดูแลและส่งเสริมให้ร้านค้า ภาคเอกชน ตลอดจนถึงประชาชนในชุมชน เกิดมาตรการหรือ

ระเบียบทางสังคมในการจัดการขยะ ธรณรังคิให้ร้านค้าและภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดทำถังขยะหน้าร้านค้า หรือในพื้นที่เอกชน การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์แนะนำให้แก่ประชาชนในการจัดการขยะที่ถูกต้อง เป็นต้น โดยกระบวนการกิจกรรมที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน และภาคเอกชนที่เข้ามามีบทบาทตั้งแต่การรับรู้ถึงปัญหา การค้นหาแนวทางแก้ไขปัญห และปลายทางคือการรับผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชนและภาคเอกชน ที่สามารถแก้ไขปัญหการจัดการขยะได้อย่างยั่งยืน สร้างความรู้ความเข้าใจ และความถูกต้องให้เกิดขึ้นกับชุมชนและภาคเอกชนในการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนในเทศบาลตำบลหนองป่าครั่งเกิดความน่าอยู่และมีระบบระเบียบในการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

1. การศึกษาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ชุมชนต้นแบบมีรูปแบบการจัดการขยะที่คล้ายคลึงกันในด้านโอเดียการจัดการโดยใช้กระบวนการกระตุ้นพฤติกรรมและสร้างแรงบันดาลใจสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้ชุมชน โดยเน้นการจัดกิจกรรมในรูปแบบการอบรมให้องค์ความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ โดยมีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบตามรูปแบบการจัดการขยะ หลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ได้แก่ 1) การลดปริมาณขยะ (Reduce) 2) การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) 3) การนำวัสดุที่ชำรุดกลับมาซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) 4) การนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และ 5) การหลีกเลี่ยงวัสดุที่ย่อยสลายยาก (Reject) โดยการมีส่วนร่วมจากชุมชน โดยมีผู้นำชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดการขยะ ไม่ที่จะเป็นการคัดแยกขยะ การนำขยะกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) และร่วมมือกับชุมชนจัดทำแผนจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว หลีกเลียงวัสดุที่กำลังจัดแยกหรือมีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมประชาสัมพันธ์เรื่องอันตรายและพิษจากขยะมูลฝอย โดยมีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบตามรูปแบบการจัดการขยะ หลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) จากหลักการอภิปรายผลการวิจัยข้างต้น สามารถสรุปได้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 1 ที่ว่า เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดย

การมีส่วนร่วมของชุมชน จากการศึกษาแล้วพบว่า ผู้วิจัยได้นำวิธีการปฏิบัติ และหลักการทฤษฎีต่าง ๆ ของชุมชนต้นแบบทั้ง 3 ชุมชน มาประยุกต์ใช้กับการจัดการขยะในชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธีรพงษ์เพิ่ม, 2563 : 1) ได้ศึกษาเรื่อง ท้องถิ่นกับแผนปฏิบัติการร่วมของชุมชนกับเทศบาลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยที่จะนำไปสู่หลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) กรณีตำบลท่ายาง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า มีดังนี้ 1) จากการศึกษาบริบทชุมชนบ้านพรุพิพบว่า เป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชากรหนาแน่น เป็นตลาดค้าขายขนาดใหญ่ในเขตเทศบาล มีปัญหาขยะมูลฝอยจากตลาด และการค้าขายเป็นปริมาณมากทุกวัน 2) จากแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย 4 ขั้นตอน จากการทำประชาคมบ้านพรุพิ ทำให้ได้แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ชุมชนพรุพิ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ 3) จากการวิจัยเรื่องนี้ได้ค้นพบว่า การศึกษาดูงาน การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต้นแบบ (Best Practice) เป็นประโยชน์ต่อการนำไปเป็นตัวอย่างของครัวเรือนเป็นอย่างมาก

2. พัฒนากิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ การจัดกิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ในชุมชนเทศบาลหนองป่าครั่ง โดยกลุ่มแกนนำชุมชนและกลุ่มเจ้าที่เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง ได้พัฒนากิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) นี้ขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการจัดการขยะ ตลอดจนจนถึงการให้องค์ความรู้ในการจัดการขยะในชุมชน เกิดความตระหนักนึกคิดในความรักในชุมชนมากขึ้น โดยกิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยนำชุมชนต้นแบบมาเป็นตัวอย่างในการจัดกิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของแกนนำชุมชนและประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนด เป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ ด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิดาพัฒน์ สุทธิพงษ์, 2559 : 60) ได้ทำวิจัยเรื่อง การลดปริมาณขยะมูลฝอยด้วยกลยุทธ์ 5R ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง อำเภอพนมสนธิคม จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนมากร้อยละ 70 -

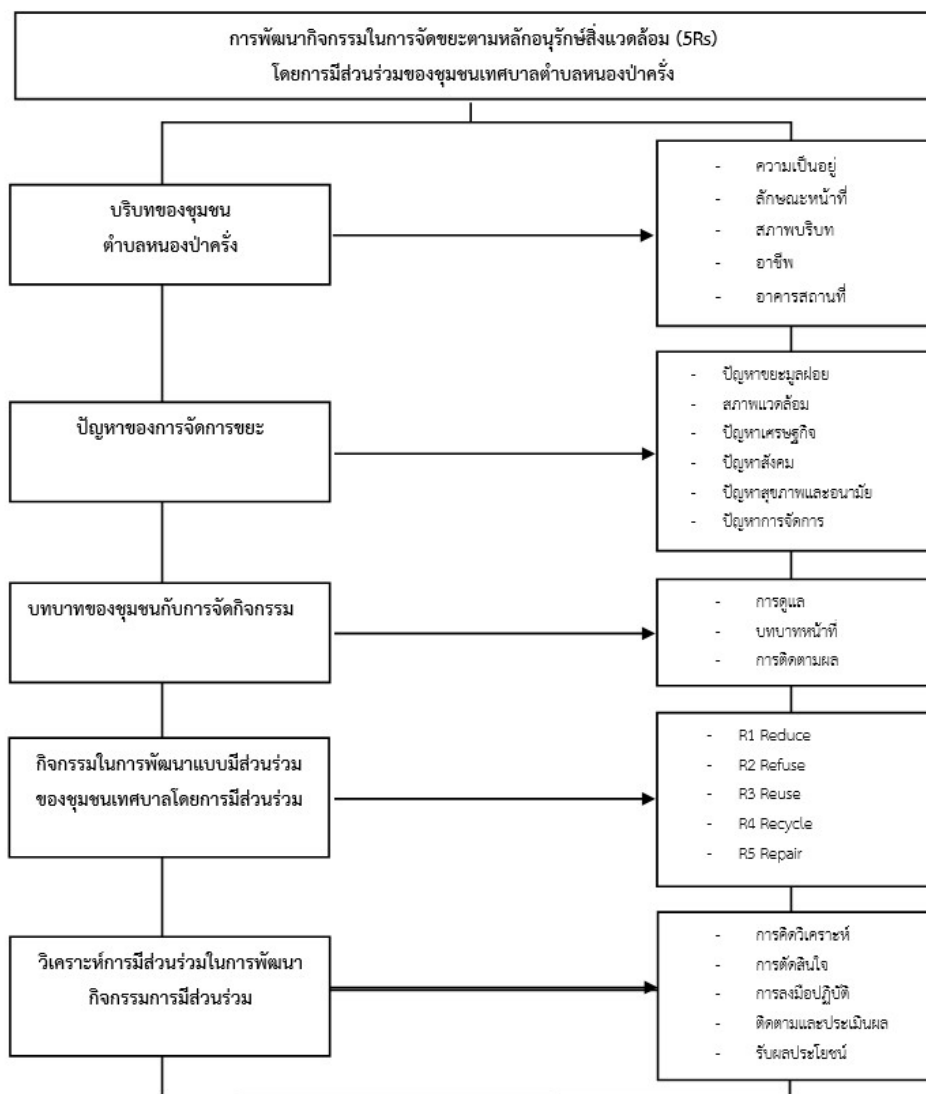
80 มีความรู้เกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยด้วยกลยุทธ์ SR โดยเข้าใจถูกต้องว่า การลดเศษอาหารได้ดีที่สุดคือ ทำปุ๋ยหมัก การหลีกเลี่ยงปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอยโดยใช้กล่องข้าวหรือปิ่นโตใส่อาหาร ลดขยะมูลฝอยประเภทโต๊ะไม้คือซ่อมแซมใช้ใหม่ การนำขวดแก้วไปใช้ซ้ำคือนำไปใส่น้ำตาลทราย การใช้ถังน้ำมันที่หมดแล้วมาใส่น้ำมันอีกเป็นการใช้ซ้ำ หลีกเลี่ยงปัญหาสิ่งแวดล้อมคือการใช้ตะกร้าใส่ของแทนถุงพลาสติก และการนำเสื้อผ้าที่ชำรุดมาซุน ปะหรือเย็บ ซึ่งเป็นการซ่อมแซมใช้ใหม่ แต่ยังมีประชากรบางส่วนที่มีความรู้เข้าใจผิดในเรื่องการลดปริมาณขยะมูลฝอยด้วยกลยุทธ์หลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ว่านำของใช้ที่ชำรุดไปซ่อมแซมนำกลับมาใช้ใหม่หรือนำไปแปรสภาพแล้วนำกลับมาใช้ใหม่เป็นการใช้ซ้ำ การนำขวดน้ำดื่มพลาสติกไปขายหรือไปทำแจกัน เป็นการใช้ซ้ำหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุย่อยสลายยากหรือนำของที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ การใช้ยางรถยนต์เก่าไปทำขอบบ่อปลูกต้นไม้หรือนำแผ่นซีดีไปแขวนเพื่อไล่แมลงวัน เป็นวิธีการหลีกเลี่ยงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากขยะมูลฝอย การนำกล่องกระดาษไปใส่ของหรือนำขวดน้ำดื่มไปทำแจกันเป็นการรีไซเคิล กล่องฟิวเจอร์บอร์ดหรือกล่องถักไหมพรมเป็นขยะมูลฝอยที่สามารถนำไปรีไซเคิลได้ การนำถุงไปขายหรือไปทิ้งเป็นการใช้ซ้ำ การใช้กระปุกขนมไปใส่ปากกาหรือใช้ขวดแก้วไปใส่ถั่วคั่วเป็นการรีไซเคิล และการนำกระป๋องเครื่องดื่มไปทำแก้วน้ำดื่มหรือนำถุงพลาสติกมาใช้ใหม่เป็นการลดการใช้

3. รูปแบบการพัฒนานาฏกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง มีหลากหลายรูปแบบในการพัฒนาองค์ความรู้แก่ประชาชนในตำบลหนองป่าครั่ง ตลอดจนทำให้มีองค์ความรู้ในเรื่องของการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านกระบวนการรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งได้รับความร่วมมือแบบมีส่วนร่วมจากองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องคือ องค์กรทางศาสนา องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐหรือเทศบาล ซึ่งได้มีจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านรูปแบบการพัฒนานาฏกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบไปด้วย รูปแบบการจัดการขยะโดยการสร้างจิตสำนึกในระดับครัวเรือน โดยการสร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนได้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการจัดการขยะที่ถูกต้อง และสามารถนำองค์ความรู้ในเรื่องของกระบวนการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ไปเผยแพร่ บอกต่อให้กับบุคคลในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงได้อีกด้วย รวมไปถึงรูปแบบการจัดการขยะโดยการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงระบบสวัสดิการชุมชน โดยการจัดกิจกรรมเพื่อชักนำให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมในกิจกรรม

การคัดแยกขยะในชุมชน เพื่อที่จะสามารถนำขยะเหล่านั้นกลายไปเป็นผลิตภัณฑ์ สินค้าที่จะสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้ ซึ่งรูปแบบการจัดการขยะโดยการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน ผ่านกระบวนการการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับทางเอกชน เพื่อที่จะส่งเสริมให้ทางชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง ร่วมกับเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง และเอกชนไม่ว่าจะเป็นห้างร้านสรรพสินค้า มหาวิทยาลัย หรือรวมไปถึงหอพัก บ้านเรือนต่าง ๆ ในชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง เกิดกิจกรรมในกระบวนการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ตามแบบแผนแนวคิดพื้นฐานปฏิบัติการของทางรัฐบาล “ประเทศไทยไร้ขยะ” เพื่อเป็นการส่งเสริมบทบาท ของทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกช่วงของกระบวนการดำเนินงานจะมีผู้นำในแต่ละกลุ่ม แต่ละระดับ ทำหน้าที่เป็นผู้ขับเคลื่อน สร้างความคุ้นเคยการสื่อสารที่ใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมาย ให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อใจ ความเชื่อมั่น ตลอดจนความสะดวกและรวดเร็วในการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ปัจจัยเหล่านี้จึงมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ที่จะมีผลต่อการนำไปสู่กระบวนการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ดวงสมร พิกสังข์, 2555 : 1) ได้ทำวิจัยเรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน ในชุมชนเขตดุสิตของกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีระดับการปฏิบัติของการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ในด้านการลดปริมาณขยะ (Reduce) การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การนำวัสดุที่ชำรุดมาซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) และการนำวัสดุหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) อยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ย่อยสลายยาก (Reject) อยู่ในระดับมาก การนำหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) มาใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของครัวเรือน รวมทั้งปลูกจิตสำนึกและเผยแพร่ความรู้ให้เยาวชนและคนในชุมชนได้ตระหนักถึงการคัดแยกขยะ การใช้ประโยชน์จากขยะ และโทษของขยะมูลฝอยในครัวเรือน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

รูปแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยแสดงในแผนภาพดังนี้



แผนภาพประกอบ : องค์ความรู้จากการวิจัย

รูปแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของ
 ชุมชน เทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

สรุป

การศึกษาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ชุมชนต้นแบบมีรูปแบบการจัดการขยะที่คล้ายคลึงกัน ในด้านไอดีการจัดการโดยใช้กระบวนการกระตุ้นพฤติกรรมและสร้างแรงบันดาลใจสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้ชุมชน โดยเน้นการจัดกิจกรรมในรูปแบบการอบรมให้องค์ความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ทำให้เห็นบทบาทของครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอย ทำให้เกิดผลดีต่อชุมชน คือ ก่อให้เกิดการจัดการขยะที่ถูกสุขลักษณะ การกำจัดขยะอย่างถูกวิธี หรือลดการผลิตขยะ ในขณะเดียวกันก็ก่อเกิดผลต่อสังคม คือ เป็นการสร้างความรับผิดชอบและจิตสำนึกในการทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง หรือรู้จักการคัดแยกขยะ

การจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง จากเดิมทางชุมชนมีการจัดการขยะด้วยตนเอง และมีวิธีการจัดการขยะตามวิถีชาวบ้านทั่วไป และยังไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น การเผา การฝังกลบ และสืบเนื่องจากในชุมชนไม่มีระเบียบวินัยในการทิ้งขยะ ไม่มีถังขยะที่เป็นส่วนรวมที่เป็นสัดส่วน การประชาคมขยะค่อนข้างที่จะยาก เพราะการเผาขยะ จะเกิดมลพิษ และการจ้างรถเก็บขยะก็ทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายได้ ในเขตชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่งได้รับการบริการการดูแลของภาครัฐ โดยสำนักงานเทศบาลจะมีรถบริการจัดเก็บขยะในชุมชนใน ซึ่งจะมาจัดเก็บให้ในอาทิตย์ละ 3 ครั้ง ต่อสัปดาห์ คือ วันจันทร์ พุธ ศุกร์ เพื่อนำขยะไปเก็บไว้ที่จุดพักขยะของเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง หรือบริเวณหลังสุสานของหมู่บ้าน เมื่อจุดพักขยะมีจำนวนที่ไม่สามารถนำขยะมาพักได้จึงนำขยะไปฝังกรบโดยภาคเอกชนต่อไป อย่างไรก็ตามในการบริการจัดเก็บขยะในชุมชนหนองป่าครั่งที่ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลเพียงด้านเดียวยังไม่เพียงพอ เนื่องจากพบว่า ยังมีขยะที่ค้างคาที่ยังเป็นประเด็นปัญหาของชุมชนอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการริเริ่มการจัดการขยะในชุมชน

จากการศึกษาจากเอกสารของชุมชนต้นแบบ 3 ต้นแบบ การศึกษาบริบทชุมชน ได้ทราบถึงสภาพปัญหา ตลอดจนถึงการจัดการขยะของเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง ผู้วิจัยจึงได้จัดเวทีสนทนากลุ่ม โดยเชิญผู้ที่มีส่วนได้เสียหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมเวทีสนทนาในครั้งนี้ เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้้นำประเด็นต่างๆ เหล่านี้เข้าสู่เวทีสนทนากลุ่ม เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการต่อไป โดยมีกระบวนการอยู่ 4 ขั้นตอนคือ 1) การจัดเวทีชุมชนระดมการจัดการขยะ 2) การนำเสนอรูปแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) 3) ระดมความ

คิดเห็นเพื่อพัฒนากิจกรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) การปฏิบัติการในกิจกรรมการจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วม 5) สรุปผลการจัดกิจกรรมการจัดการขยะในชุมชนเทศบาลหนองป่าครั่ง

การจัดกิจกรรมการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) ในชุมชนเทศบาลตำบลหนองป่าครั่ง ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานตลอดโครงการนี้ คือ การมีคุณค่าทางด้านจิตใจของชุมชน ชุมชนมีความสะอาดน่าอยู่ ปริมาณขยะลดลง ลดพาหะนำโรค มีความรู้และภาคภูมิใจและยังก่อให้เกิดผลลัพธ์ ทางด้านสังคม คือ เกิดความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ลดปัญหาในด้านขยะ ชุมชนเกิดการเสียสละในการทำงาน ในด้านวัฒนธรรม คือ ชุมชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และในด้านสิ่งแวดล้อม คือ ลดภาวะโลกร้อนและการมีส่วนร่วมรักษาความสะอาดในชุมชน นอกจากนั้นยังได้รูปแบบการจัดการขยะตามหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (5Rs) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตเทศบาลหนองป่าครั่ง คือ 1) รูปแบบการจัดการขยะโดยสร้างจิตสำนึกในครัวเรือน 2) รูปแบบการจัดการขยะโดยการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ และ 3) รูปแบบการจัดการขยะโดยการสร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการ

บรรณานุกรม

กรมควบคุมมลพิษ. (2555). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย.

กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

_____. (2559). แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ.

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทแอคทีฟพริ้นท์จำกัด.

ดวงสมร พิกสังข์. (2555). หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการขยะมูลฝอย.

ของครัวเรือนในชุมชนเขตดุสิตของกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ธีรพงษ์ เพิ่ม. (2563). ท้องถิ่นกับแผนปฏิบัติการร่วมของชุมชนกับเทศบาลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยที่จะนำไปสู่หลัก 5 R's กรณีตำบลท่าช้าง อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิชาการสังคมมนุษย์. 9 (2), 1.

- นิดาพัฒน์ สุทธิพงษ์. (2560). การลดปริมาณขยะมูลฝอยด้วยกลยุทธ์ 5R ของประชาชน
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัด
ชลบุรี. วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. คณะ
สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศูนย์ข่าวพลังงาน. (14 มกราคม 2563). ชี้แก้ปัญหาขยะเชียงใหม่ ต้องเริ่มกระบวนการ
คัดแยกอย่างจริงจัง. สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2565, จาก [https://www.
energynewscenter.com](https://www.energynewscenter.com)